

COMMUNICATIEONDERWIJS IN DE TOEKOMST

Marjon Elshof

126

De afgestudeerde van de toekomst is flexibel en wendbaar en beschikt over de vaardigheden die hem of haar in staat stellen om goed om te gaan met de continue stroom aan nieuwe ontwikkelingen.

Om studenten goed voor te bereiden op het veranderende communicatievak in een dynamische en complexe context is het noodzakelijk in de opleiding al aandacht te schenken aan *21st century skills* als kritisch kunnen denken, creativiteit en probleemoplossend vermogen. Ook moeten we de persoonlijke ontwikkeling van de student een belangrijke plaats geven in het curriculum.

Maatschappij en beroepspraktijk in verandering

Technologische ontwikkelingen die elkaar razendsnel opvolgen, transparantie en toenemende globalisering zijn enkele van de ontwikkelingen waar organisaties in dit decennium zich toe te verhouden hebben. De veranderingen die dit voor organisaties met zich meebrengt, maken dat de context waarin de communicatie-professional zijn of haar vak uitoefent eveneens aan verandering onderhevig is.

Communicatie met stakeholders is niet meer uitsluitend het domein van de communicatieprofessional, maar van de professional in het algemeen. Zoals Majel Ruyters en ik aangaven in onze bijdrage aan het NVAO-LOCO-rapport over kwaliteitscultuur wordt daarmee van de communicatieprofessional steeds meer gevraagd een coachende rol aan te nemen en de organisatie en haar medewerkers te helpen communicatiever te worden.

Erik Reijnders en Ilse van Ravenstein omschrijven dit als 'toerusten in plaats van overnemen' en 'ontwikkelen in plaats van ontzorgen'. Om organisaties communicatiever te maken enabelt de communicatieprofessional medewerkers in een organisatie 'zodanig dat ze de (organisatie)waarden kunnen vertalen naar hun - communicatief - handelen', zoals Els van der Pool aangeeft.

127

Communicatiebureau Involve ziet daarnaast nog twee nieuwe rollen: die van issuespartner en organisatieversterker. De issuespartner 'springt in waar het spannend wordt' en de organisatieversterker 'zoekt kansen die de organisatie écht vooruithelpen'.

Het communicatievakgebied vraagt steeds meer om wendbare professionals die snel kunnen anticiperen.

Toekomstige communicatieprofessionals

Het communicatievakgebied vraagt steeds meer om wendbare professionals die snel kunnen anticiperen. Die wendbaarheid zit hem enerzijds in het kunnen reflecteren op het eigen functioneren en het daarop aanpassingen kunnen doen in een omgeving die verandert, in het kunnen omgaan met de onzekerheden die een veranderende samenleving met zich meebrengt. Het zit hem in het weten wat je kunt, het inzicht hebben in de eigen kwaliteiten en ambities als professional (personal branding). Het vraagt van professionals dat ze hun eigen rol kunnen beschrijven en formuleren.

Een communicatieprofessional moet flexibel en wendbaar kunnen zijn in een complexe en veranderende omgeving en moet kunnen omgaan met die complexiteit en onzekerheid. Dit doet beroep op een kennisbasis, maar zeer zeker ook op 21st century skills als kritisch kunnen denken, creativiteit en probleemoplossend vermogen.

Niet voor niets horen we van het ons omringende werkveld dat soft skills van cruciaal belang zijn voor een goede uitoefening van het beroep. Hierbij worden genoemd: onzekerheid kunnen aanvaarden, nieuwsgierig zijn, je kwetsbaar durven opstellen, zelfkennis hebben, uit je comfortzone durven stappen, creatief kunnen denken, initiatief nemen en kunnen luisteren.

Van student naar beginnend professional

Voor ons onderwijs betekent dit dat we studenten niet alleen laten nadenken over de inhoud, maar ook over hun eigen rol en positie. We zullen niet alleen aandacht moeten besteden aan *reflection on action*, maar ook meer tijd aan *reflection in action* zoals Schön al aangaf in zijn boeken over de reflectieve practitioner. Dus aan de lerende professional in het licht van de lerende organisatie. In communicatieplanning zie je die flexibiliteit overigens terug in de agile filosofie en de scrummethodiek.

Het vraagt van ons onderwijs dat er meer dan nu aandacht komt voor het ontwikkelen van soft skills, opdat alumni voorbereid zijn op flexibele rollen. Opleiden voor een rigide functie is immers niet langer zinvol. Het coachen en begeleiden van studenten in het traject van hun persoonlijke ontwikkeling wordt belangrijker; de docent zal dus meer en vaker de rol van docent-coach op zich moeten nemen.

Het reflectieve vermogen van beginnende professionals en het nadenken over de eigen rol en positie die van professionals wordt gevraagd, zijn zaken die we als Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN) daarom laten terugkomen. In het bijzonder in het vierde jaar van de opleiding, en andere opleidingen doen dat mogelijk ook. We doen dat in zeer nauwe samenwerking met het werkveld. Studenten passen de theorie in real life toe. Zie voor een kijkje in de keuken van de HAN-menukaart van vandaag (en morgen) ook www.toekomst.nl.

Voortdurend de scherptheit blijven opzoeken

Vanzelfsprekend zijn we als opleiding hierin ook zoekende en onderzoekende. Dit betekent bijvoorbeeld dat we met het lectoraat Human Communication Development van de HAN praktijkgericht onderzoek doen naar de verschuiving in rollen, taken en competenties van communicatieprofessionals op het gebied van interne communicatie. En natuurlijk naar de gevolgen hiervan voor ons communicatieonderwijs.

Binnen het grotere geheel moeten we eveneens de scherptheit blijven opzoeken. Daartoe voeren we in het Landelijk Overleg Communicatie Opleidingen (LOCO) de dialoog over de toekomst van de communicatieopleidingen.

De gesprekken met het werkveld en met partners als Logeion helpen ons de inhoud van de opleidingen in beweging te houden, aan te blijven sluiten op de wensen en behoeften van het werkveld en het vak mede vorm te geven.

De maatschappij verandert, het vakgebied blijft in beweging en ook voor opleidingen betekent dit een voortdurende discussie over niveau, bandbreedte van de opleiding en het type professional (de T-shape) dat we willen opleiden. We zullen de dialoog moeten blijven voeren om scherp te blijven en verbeteringen aan te blijven brengen waar dat nodig is, opdat onze alumni toekomstbestendig zijn en blijven.

Marjon Elshof is programme director van de opleiding Communication Studies aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN) en onderzoeker bij het lectoraat Human Communication Development van de HAN.

Meer weten?

- *21st Century skills. Not new but a worthy challenge.* In: American education. Spring 2010.
- Ruyters, M. en Elshof, M. (2014). *Samenwerken aan kwaliteitscultuur. Een visie op de hbo-bachelors communicatie.* In: NVAO i.s.m. LOCO, Kenniscocreatie kwaliteitscultuur hbo-bachelors communicatie.
- Pool, E. van der (2014). *Communicatievak: verbinden en verrijken.* In: Kleur bekennen. Overheidscommunicatie in vijf spanningsbogen.
- Involve. *Toekomst vraagt om drie nieuwe rollen communicatieprofessional.* Verschenen op www.communicatieonline.nl op 1 december 2014.
- Ruler, B. van (2013). *Reflectieve Communicatie Scrum.* Amsterdam: Adfo Groep.
- Verkenningcommissie hoger economisch onderwijs (2014). *Wendbaar in een duurzame economie, een externe analyse van het economisch domein ten behoeve van de verkenning hoger economisch onderwijs (heo).*